

PRÁVNÍ ASPEKTY UDRŽITELNÉHO CESTOVNÍHO RUCHU V NÁRODNÍCH PARCÍCH

VOJTĚCH STEJSKAL

Abstract: **Legal Aspects of Sustainable Tourism in National Parks**

Chapter deals with current issues of sustainable tourism in national parks from the perspective of environmental law. The topic of this issue is underscored not only in materials of international governmental and nongovernmental organizations, f.e. United Nations Environmental Program – UNEP, World Tourism Organization – UNWTO and World Council of Travel and Tourism – WTTC or in Federation of Nature and National Parks of Europe – FNNPE, but is also a priority within the EU and Czech Republic. Sustainable tourism is seen as providing tourist needs in a way that helps the development of the territory with regard to economical use of natural and cultural values and leads to long-term prosperity of the region, without compromising the satisfaction of the needs of future generations. But with the massive growth of tourism in recent years, in contrast to positive effects on the economy and regional development, the environmental degradation and the gradual destruction of nature and landscape is brought in alongside.

The legal framework for sustainable tourism in the area of national parks and for nature protection against the negative effects of the massive growth of tourism in the Czech Republic is based especially on the Nature conservation and landscape protection act No. 114/1992 Sb. Coll. and several special pieces of legislation which are set up in order to safeguard the protection of nature ecosystems and environment. The chapter deals with the legal instruments and conditions for the sustainable tourism in the national parks.

Key words: sustainable tourism, nature protection, national park, Nature conservation and landscape protection Act, environmental law

Klíčová slova: udržitelný cestovní ruch, ochrana přírody, národní park, zákon o ochraně přírody a krajiny, právo životního prostředí

DOI: 10.14712/23366478.2016.36

Následující článek se zabývá právními a environmentálními aspekty udržitelného cestovního ruchu ve velkoplošných zvláště chráněných území z hlediska veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny.¹ Jedná se o společensky velmi závažnou problematiku a to nejen v oblasti vztahů cestovního ruchu a ochrany životního prostředí v ČR, ale i celosvětově. Vždyť například národní parky ve Spojených státech amerických ročně navštíví desítky milionů návštěvníků (např. jeden z nejstarších na světě, Yosemiteký národní park, navštíví každoročně skoro 4 miliony lidí). Cestovní ruch představuje i jeden ze závažných problémů v území dosud člověkem téměř neovlivněným, Antarktický kontinent. Členské státy tzv. Antarktického smluvního systému se například již od roku 1966 neúspěšně snaží o přijetí prováděcího předpisu ke Smlouvě

¹ Viz § 58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

o Antarktidě, který by reguloval pravidla cestovního ruchu v tomto mezinárodním prostoru. Smyslem tohoto článku je jednak seznámit čtenáře s – možná v obecné veřejnosti méně známými – informacemi o cestovním ruchu ve vztahu k ochraně přírody, a to z pohledu mezinárodní politiky a v druhé části upozornit, na příkladu vybraných zvláště chráněných částí české přírody, na právní mantinely turistických aktivit v těchto přírodně i společensky citlivých územích.

VZTAH CESTOVNÍHO RUCHU A OCHRANY PŘÍRODY V MEZINÁRODNÍCH STRATEGIÍCH

Na svém 69. plenárním zasedání 20. prosince 2010 vyhlásila Organizace spojených národů rezoluci č. 65/161 léta 2011–2020 jako dekádu ochrany přírody, konkrétně zacílenou na jeden z nejvýznamnějších globálních problémů životního prostředí vůbec, ztrátu biologické rozmanitosti přírodních ekosystémů, fauny a flóry na planetě Zemi.² Jeden z významných dopadů na stav přírody a krajiny představuje celosvětově, ale i na území České republiky, cestovní ruch.

Cestovní ruch nebo také *turismus* je souhrn přechodných pobytů osob (turistů) v cílových oblastech a souhrn služeb, které jejich cestování a pobyty organizují a podporují. Tvoří významnou část národního hospodářství, zejména v některých zemích, a podle Světové organizace cestovního ruchu (*World Tourism Organization*, UNWTO)³ jen mezinárodní cestovní ruch představuje asi 25 až 30 % všech světových služeb a zaměstnává přes 100 milionů osob.⁴ V tom je zcela bezesporu významnou agendou v oblasti naplňování jednoho z klíčových principů práva životního prostředí v současnosti, principu trvale udržitelného rozvoje⁵ a jeho tří pilířů. Cestovní ruch však významně ovlivňuje nejen ekonomický a sociální, avšak také environmentální pilíř.

UNWTO se v současné době významně zabývá právě dopadem turismu na životní prostředí, biologickou rozmanitost přírodních ekosystémů, živočišných a rostlinných druhů a krajinu.⁶ Generální sekretář UNWTO Taleb Rifai, u příležitosti letošního Světového dne životního prostředí apeloval na vědomí společné odpovědnosti klientů cestovního ruchu v rámci turismu za šetrné využívání přírodních krás s cílem přispět k ochraně přírody a biologické rozmanitosti na naší planetě.⁷

² <https://www.cbd.int/undb/goals/undb-unresolution.pdf>, 29. 11. 2015. K problému ztrát biodiverzity viz např. ZICHA, J.: Právní problematika ochrany biodiverzity. In *České právo životního prostředí*, č. 1/2011 (29), s. 13 až 152 nebo STEJSKAL, V.: *Vývojové principy právní úpravy ochrany přírody*. Praha, 2012.

³ UNWTO je přidružená organizace OSN zaměřená na oblast cestovního ruchu, členem je 157 zemí, <http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0>, 29. 11. 2015.

⁴ https://cs.wikipedia.org/wiki/Cestovni%C3%AD_ruch, 29. 11. 2015.

⁵ DAMOHORSKÝ, M. a kol.: *Právo životního prostředí*. 3. vydání, Praha, 2010, s. 7.

⁶ Srovnej <http://biodiv.unwto.org/>, 29. 11. 2015.

⁷ <http://media.unwto.org/press-release/2015-06-05/message-unwto-secretary-general-taleb-rifai-occasion-world-environment-day>: „Více než miliarda turistů každoročně cestuje přes mezinárodní hranice, mnozí z nich jsou inspirováni touhou vidět přírodní divy na naší planetě – od majestátní krajiny vnitrozemí a nedotčeného mořského pobřeží po bohatou biodiverzitu na souši i na vodě. Naše přírodní dědictví ožívuje globální odvětví cestovního ruchu, poskytuje zdroj obživy a rozvoj podporující začlenění pro miliony lidí na celém světě. Přesto přírodní zdroje a biologická rozmanitost čelí nebývalým problémům v oblasti životního prostředí. Nespoutaná spotřeba a výroba v průběhu posledních desetiletí přímo ovlivnila naše

Mohutný rozvoj cestovního ruchu přináší v posledních letech vedle pozitivních vlivů na ekonomiku a rozvoj regionů i hrozbu devastace životního prostředí a postupné ničení vlastních předpokladů rozvoje cestovního ruchu, tj. vhodné a nenarušené krajiny, vod a ovzduší. Aktuálnost tohoto problému je podtržena nejenom v materiálech UNWTO a WTTC (Světová rada cestování a cestovního ruchu), ale je prioritou i v rámci EU. **Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je chápán jako zajišťování potřeb účastníků cestovního ruchu takovým způsobem, který pomáhá rozvoji území s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot a vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti, aniž by ohrozil uspokojení potřeb budoucích generací.** Z uvedené charakteristiky vyplývá, že udržitelný rozvoj cestovního ruchu má ekonomické, ekologické a sociální aspekty a při jeho uplatňování je nutné přihlížet ke kulturním, právním a etickým zásadám té které země.⁸

CESTOVNÍ RUCH V CHRÁNĚNÝCH PŘÍRODNÍCH ÚZEMÍCH

Mezinárodní nevládní organizace Federace evropských národních a přírodních parků (Federation of Nature and National Parks of Europe – FNNPE), která později přijala jméno EUROPARC Federation, se jako jednou ze svých nejvýznamnějších agend dlouhodobě zabývá problematikou tzv. udržitelného turismu v chráněných územích. V roce 2009 za tím účelem přijala tzv. Evropskou chartu pro udržitelný turismus v chráněných územích (*European Charter for Sustainable Tourism*). Jedná se o praktický nástroj pomáhající správcům chráněných území v Evropě průběžně zlepšovat udržitelný rozvoj a turismus. Zároveň však bere ohled na místní podmínky, komunitu a existující turistickou infrastrukturu. V rámci tohoto procesu se iniciuje plánování udržitelného rozvoje turismu společně se všemi zainteresovanými stranami.⁹ Mezi hlavní principy Evropské charty, na kterých je tento dokument vystavěn, patří: 1) Řízení cestovního ruchu podle předem připravené strategie; 2) Ochrana přírodního a kulturního dědictví; 3) Partnerství místních obyvatel, podnikatelů v cestovním ruchu a ochránců přírody; 4) Monitoring vlivu turismu na faunu a floru v ekologicky citlivých oblastech

přirozené prostředí, vystavuje denně křehké ekosystémy, ohrožené druhy a přírodní stanoviště různým rizikům, často s nevratnými důsledky. Tyčící se nad všemi těmito výzvami je globální hrozba změny klimatu. U příležitosti Světového dne životního prostředí v roce 2015, si připomínáme naši nesmírnou odpovědnost chránit naše životní prostředí s ohledem na volby, které činíme. Jedna miliarda turistů je jedna miliarda příležitostí k urychlení přechodu na odpovědné jednání. Jedna miliarda turistů se může skutečně stát jednou miliardou globálních správců – jedna sjednocená, celosvětová síla chránit budoucnost naší planety a všech lidí. Ochrana našeho životního prostředí je odpovědností, kterou všichni sdílíme. Čím více budeme cestovat po světě, tím více si budeme uvědomovat stav naší planety, abychom plnili svou roli v ochraně našeho společného dědictví. U příležitosti Světového dne životního prostředí, bych se rád připojil k mezinárodnímu společenství a vyzval všechny turisty, aby se chovali na svých cestách u vědomí společné odpovědnosti za stav přírody na planetě a chovali se ve vztahu k přírodě při konzumaci služeb cestovního ruchu opatrně.“ Překlad: Vojtěch Stejskal, 29. 11. 2015.

⁸ INDROVÁ, J.: Cestovní ruch – důležitá součást ekonomiky a významný faktor rozvoje destinací. *Ochrana přírody*, 2010, zvláštní číslo.

⁹ HÄRTEL, H. – HOŠEK, M.: EUROPARC Federation – „hlas evropských chráněných území“. *České právo životního prostředí* č. 2/2013 (34), s. 133.

a redukce negativních dopadů turismu na ně; 5) Informace a osvěta veřejnosti, místních obcí a podnikatelů.

Tyto principy jsou v České republice fakticky promítnuty do řady dokumentů nejen Státní politiky životního prostředí na léta 2012–2020, ale i aktualizované Politiky územního rozvoje ČR (2015) či v aktualizovaném Státním programu ochrany přírody a krajiny (2009). Pokud jde o partnerství (princip č. 3 Evropské charty), například v našem nejstarším národním parku, Krkonošském národním parku (zal. 1963) byla uzavřena mezi Správou národního parku a Krkonoše – svazek měst a obcí (jednotky územní samosprávy na území Krkonoš) strategie Vize Krkonoše 2050.

PRAKTICKÉ PROBLÉMY DOPADŮ CESTOVNÍHO RUCHU NA PŘÍRODU

Dopady cestovního ruchu na přírodní ekosystémy a organismy představují jednak *přímé poškozování* fauny, flory, ekosystémů (sešlap, eroze jako důsledek jízdy motorových vozidel, provozování lyžařského a horolezeckého sportu, sběr rostlin, chytání a usmrcování živočichů, jejich rušení v hnízdění, a to i takovými aktivitami jako je např. fotografování apod.). Nepřímé poškozování představují *nároky na komfort klientů cestovních kanceláří*: výstavba přístupových komunikací, parkovišť, sportovišť, hotelů, stravovadel, lanovek, atd. To vše nese s sebou i *znečišťování všech složek životního prostředí*, nejen přírodu, faunu a flóru: světelné, tepelné a hlukové znečištění, odpady, chemické látky, znečišťování ovzduší, atd. Specifickým problémem je *narušování krajinného rázu* (odlesnění svahu za účelem výstavby lanovek, sjezdovek, skokanské můstky, atd.). Výstavba turistické a sportovní infrastruktury představuje i nápor na *využívání přírodních zdrojů*: zábor půdy, kácení dřevin, odběr vody pro umělé zasněžování svahů, apod.

PRAMENY PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY REGULACE TURISMU V PRÁVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Ochrana přírody a krajiny se realizuje v ČR v přesně vymezeném politickém, hospodářském a společenském rámci vyjádřeném příslušnou legislativou, která je součástí systému práva životního prostředí na úseku ochrany přírody. Obecně lze v rámci systému práva životního prostředí rozdělit prameny platné právní úpravy regulace turismu s ohledem na ochranu životního prostředí, přírody a krajiny minimálně do dvou následujících skupin:

- 1) Právní předpisy upravující podmínky pro sport, turistiku, trávení volného času s ohledem na **ochranu stavu složek životního prostředí**, včetně přírody a krajiny. Jsou to zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dále zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (§ 20) a zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (§ 7).
- 2) Druhou skupinu představují právní předpisy upravující preventivní přístupy v rámci procesů plánování, povolování a realizace **výstavby infrastruktury cestovního**

ruchu v ČR. Patří mezi ně především zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů (zejména zákona č. 39/2015 Sb.) a stavební zákon č. 183/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů (oblast koncepčních a realizačních nástrojů územního plánování).

Pro omezený rozsah tohoto článku se nelze bohužel všem pramenům na tomto místě věnovat, z toho důvodu se dále budu věnovat především úpravě v zákoně o ochraně přírody a krajiny (ZOPK). Na některé další aspekty této problematiky upozorňuje také David Kohout ve svém článku *Ochrana přírody a sport*.¹⁰

PŘÁVNÍ ÚPRAVA REGULACE TURISMU NA ÚZEMÍ NÁRODNÍCH PARKŮ

Národní parky jsou velkoplošná zvláště chráněná území ve smyslu § 15 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“). Z hlediska návštěvnosti patří ze všech kategorií zvláště chráněných území (podle § 14 ZOPK) patrně k nejznámějším a nejnavštěvovanějším. Ochrana přírody a krajiny je podle § 58 odst. 1 ZOPK veřejným zájmem. S ohledem na vzácnost a jedinečnost přírodních ekosystémů a estetičnost krajiny, přírodovědný, kulturní a historický význam chráněného území je v těchto lokalitách regulace cestovního ruchu ve srovnání s územími „běžné, zvláště nechráněné“ krajiny nutná. V těchto územích musí být dána přednost veřejnému zájmu na ochraně a péči o přírodní hodnoty a životní prostředí před jednostrannými ekonomickými zájmy, a to již při jejich vymezení. Ekonomické a sociální aspekty mohou být zohledňovány až při správě, ochraně a péči o již vyhlášená území.¹¹

Cílem environmentální politiky je však nikoliv zákaz, ale regulace turismu, ve smyslu principu udržitelného rozvoje. Cílem je především podpora rozvoje měkké turistiky v chráněných přírodních územích typu národní parky a zapojení obcí, místních obyvatel a podnikatelů nejen do cestovního ruchu, ale i ochrany přírody. Za tím účelem státní ochrana přírody provádí osvětu, výchovu, školení, ale i propagaci a šíření informací o citlivém problému ochrany přírody v národních parcích (formou naučných stezek, budováním infocenter a specificky zaměřených expozicí). Na péči o pozemky a zlepšování stavu přírody mohou vlastníci pozemků získat i finanční podporu.¹²

Posláním českých národních parků je kromě uchování a zlepšení přírodního prostředí daného území, rovněž využití tohoto území k ekologicky únosné turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí. Aby bylo toto poslání naplněno, je třeba se na území národního parku chovat v souladu nejen se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ale i dalšími právními předpisy. Právním základem pro ochranu přírody ve vel-

¹⁰ KOHOUT, D.: Ochrana přírody a sport. *AUC Iuridica* 2/2015, s. 127–134.

¹¹ K tomu viz celá řada publikované odborné literatury viz např. DAMOHORSKÝ, M. a kol.: *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha, 2010, s. 7, nebo MIKO, L. – BOROVIČKOVÁ, H. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. 2. vydání. Praha, 2007, nebo STEJSKAL, V.: *Vývojové principy právní úpravy ochrany přírody*. Praha, 2012, nebo STEJSKAL, V. – ZICHA, J.: *Judikatura Soudního dvora EU v oblasti ochrany přírody*. Praha, 2011.

¹² Například na základě § 68 a 69 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody krajiny.

koplošných zvláště chráněných územích typu národní parky je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“). Ochrana přírody a krajiny se zajišťuje pomocí nejrůznějších nástrojů vypočtených demonstračně v § 2 odst. 3 ZOPK, mezi jinými i ochranou krajiny pro ekologicky vhodné formy turistiky a rekreace. Neznamená to ovšem jednostrannou přednost turismu před ochranou přírody, nejde o negaci cílů zákona. Jiný právní výklad s ohledem na stávající znění a smysl ZOPK a s ohledem na konstantní judikaturu soudů ani není možný.

Ochrana přírody se na území národních parků realizuje pomocí tří vrstev. Za první jde o základní ochranné podmínky, stanovené společně pro všechna území vyhlášená jako národní parky v ČR společně, dále jde o dvě vrstvy, které umožňují v konkrétním národním parku diferencovat, a to tzv. bližší ochranné podmínky a konečně třetí, tzv. návštěvní řády. Vedle toho mohou ještě příslušné správy národních parků z důvodů ochrany přírody vyhlásit sezónní omezení podmínek vstupu, vjezdu a pohybu do různých částí národního parku (§ 64).

Nejvýznamnější nástroj regulace turismu z důvodu ochrany přírody, výrazně preventivního charakteru, představují tzv. *základní ochranné podmínky*. Jde o soubor činností zakázaných přímo zákonem, které by mohly ohrozit, poškodit či zničit dochovaný předmět ochrany. Ve vztahu k regulaci turismu uveďme následující výběr. Na celém území národního parku je zakázáno podle § 16 odst. 1 písm. c) tábořit a rozdělovat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, podle písm. d) vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, podle písm. e) pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce a provozovat vodní sporty mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, podle písm. f) provozovat horolezectví a létání na padácích a závěsných kluzácích a jezdit na kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, podle písm. g) sbírat rostliny kromě lesních plodů či odchytávat živočichy, není-li stanoveno jinak v tomto zákoně, bližších ochranných podmínkách či návštěvním řádu národního parku, či podle písm. n) pořádat vyhlídkové lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky. Jsou to ovšem všechno zákazy relativního charakteru, proto lze postupem podle § 43 ZOPK požádat orgán ochrany přírody o výjimku z nich. Výjimka se uděluje rozhodnutím ve správním řízení, na výjimku ovšem není právní nárok.

Přírodovědně nejhodnotnější a z pohledu celospolečenského nejcennější části národních parků představují pak území tzv. první zóny. I zde platí některé základní ochranné podmínky. Podle § 16 odst. 2 na území první zóny národního parku (§ 17 odst. 1 ZOPK) je dále zakázáno mimo jiné a) povolovat a umisťovat nové stavby (tedy i lanovek, sjezdovek, hotelů, silnic, rozhleden, sportovních areálů, parkovišť, atd.) či b) vstupovat mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků. I z těchto zákazů lze udělit výjimku podle § 43 ZOPK. Velkým problémem je neukázněný, arogantní a k přírodě i ostatním sportovcům lhostejný sportovec, který například v zimní lyžařské sezóně jezdí nadivoko v terénu mimo lyžařské cesty a areály povolené se souhlasem správy příslušného národního parku, tzv. freeriding, skialpinismus, snowboarding, snowkiting atd. V posledních letech došlo vinou takovýchto dobrodruhů jen v Krkonošském národním parku k několika úmrtím pod lavinou strženou

právě takovými neukázněnými sportovci, kteří se pohybovali v první zóně národního parku v zakázaném terénu.

Bližší ochranné podmínky národních parků jsou stanoveny v právních předpisech, které vyhláší jednotlivé národní parky a doplňují tak základní ochranné podmínky. Na rozdíl od základních ochranných podmínek umožňují konkrétním chráněným územím „ušít ochranné podmínky na míru“, tedy vystihnout lépe specifika konkrétního národního parku. Tak například bližší ochranné podmínky NP České Švýcarsko zohledňují skutečnost, že na území parku jsou horolezecké terény, na území NP Šumava jsou zase vymezeny podmínky vodáckého sportu, atd. Bližší ochranné podmínky nejsou na rozdíl od základních obligatorně stanoveny. V bližších ochranných podmínkách lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody (§ 44 odst. 3 ZOPK).

Třetí vrstvu ochrany přírody a tudíž i regulace turismu na území národních parků představují *návštěvní řády národních parků* (§ 19 ZOPK). Na území národního parku je omezen vstup, vjezd, volný pohyb osob mimo zastavěné území a rekreační a turistická aktivita osob. Podmínky tohoto omezení a výčet turistických a rekreačních činností, které jsou zakázány, stanoví vedle § 16 ZOPK návštěvní řády. Návštěvní řád vydává orgán ochrany přírody národního parku opatřením obecné povahy. Návštěvní řád zejména:

- a) vyhrazuje místa pro činnosti či aktivity návštěvním řádem upravené včetně míst pro vjezd a setrvání motorových vozidel a obytných přívěsů;
- b) stanoví podmínky, za kterých pouze lze činnosti a aktivity upravené v návštěvním řádu konat na místech návštěvním řádem vyhrazených.

Všechny další turistické, sportovní a rekreační aktivity návštěvním řádem neupravené a zákonem zakázané, lze na území KRNAP provozovat pouze na základě výjimky ze zákazu udělené dle § 43 ZOPK nebo na základě rozhodnutí Správy.

V praxi se jedním takovým opatřením obecné povahy o úpravě návštěvního řádu Šumava zabýval Nejvyšší správní soud. Jednalo se o úpravu vodáctví na území národního parku.¹³ Z rozhodnutí vyplývá mimo jiné nutnost preventivního posouzení variant vymezení podmínek vodáckého sportu a vybrání varianty nejšetrnější k dochovanému stavu přírodních ekosystémů na území parku.¹⁴

Čtvrtým nástrojem regulace návštěvnosti některých částí NP jsou opatření obecné povahy, kterými Správa NP vydá podle § 64 ZOPK *omezení vstupu z důvodu ochrany přírody*. Doplňují tak předchozí uvedené nástroje. Platí tedy, že např. pěší pohyb osob na celém území národního parku je neomezený, vyjma 1. zóny a míst, do kterých je přístup upraven dle § 64 zákona. Hrozí-li poškozování území v národních parcích, zejména nadměrnou návštěvností, může správa příslušného národního parku po projednání s dotčenými obcemi omezit nebo zakázat přístup veřejnosti do těchto území nebo jejich částí. Zákaz či omezení vstupu musí být řádně vyznačeny na všech přístupových cestách a vhodným způsobem i na jiných místech v terénu. V území 1. zón platí takové omezení i na cestách vyznačených se souhlasem správy NP, protože mimo ně v terénu platí tento

¹³ Rozsudek NSS ze dne 13. 10. 2010 č.j. 6Ao 5/2010-43.

¹⁴ Jedná se o režim tzv. naturového posuzování vlivů na životní prostředí podle § 45h a § 45i ZOPK. Dodejme, že podobné preventivní hodnocení vlivů uvažovaného záměru by se posuzovalo i v případech záměrů na výstavbu nových staveb na území národního parku.

zákaz ex lege z § 16 ZOPK (viz výše). V praxi se takovým opatřením obecné povahy opět zabýval v souvislosti s vydaným opatřením Správy NP Šumava vydaném k ochraně hnízdicích živočichů Nejvyšší správní soud.¹⁵ Zdůraznil, že opatření k legitimnímu omezení vstupu do částí národního parku musí být výjimečná, v souladu se zákonem a v rozsahu jím stanoveným, a musí být pečlivě a řádně odůvodněn.

ZÁVĚREM

Výše uvedený článek se zabýval vybranými právními a environmentálními aspekty udržitelného cestovního ruchu ve velkoplošných zvláště chráněných území z hlediska veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny. Z hlediska odborného i společenského významu je třeba věnovat pozornost především území národních parků. Ty jsou celosvětově nejvíce vyhledávány klienty cestovního ruchu a jejich aktivity významně ovlivňují dochovaný stav přírody a krajiny. Totéž platí i pro území ČR. Proto stát přistupuje i s ohledem na principy prevence, předběžné opatrnosti a udržitelného rozvoje k vymezení takových podmínek cestovního ruchu, resp. omezení výkonu turismu na území národních parků, které by na jednu stranu uchovaly a zlepšovaly přírodní prostředí daného území, ale na druhou stranu rovněž umožnily využití tohoto území k ekologicky únosné turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí, a to i s přihlédnutím k obsahu čl. 11 odst. 3 a čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Dle mého názoru je třeba v dalším rozvoji politiky podpory cestovního ruchu odmítnout koncept konzumního a konvenčního cestovního ruchu a přiklonit se ke koncepci ekologicky orientovaného udržitelného cestovního ruchu. K tomu je třeba používat i odpovídající ekonomické a právní nástroje. Platná právní úprava v oblasti práva životního prostředí toto jednoznačně potvrzuje.¹⁶ Dle mého názoru je právní úprava v zákoně č. 114/1992 Sb., v platném znění, kvalitní a měla by být zachována, je třeba ji pro účely omezení masívního vlivu cestovního ruchu a jeho potřeb na území národních parků využívat důsledně, avšak rozumně.

Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.
Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta
stejskal@prf.cuni.cz

¹⁵ Rozsudek NSS ze dne 15. 12. 2010 č.j. 7Ao 6/2010-44.

¹⁶ Tento příspěvek byl napsán v rámci PRVOUK 06 „Veřejné právo v kontextu europeizace a globalizace“.